

JEAN-BAPTISTE MONNOYER, HORACE VERNET, THÉODORE GERICAULT, EUGÈNE DELACROIX, VINCENT VAN GOGH – PRIJEDLOZI ZA PRIPISIVANJA POJEDINIHZ DJELA IZ PRIVATNE ZBIRKE NAMIJENJENE DRŽAVNOM ARHIVU U ZADRU

SLAVEN PEROVIĆ □ Zagreb

sl.1. Jean-Baptiste Monnoyer (ovdje pripisano), *Zlatna vaza puna cvijeća*, Zbirka „Slaven Perović”
sl.2. Jean-Baptiste Monnoyer (ovdje pripisano), *Zlatna vaza s ukrasnim slakom*, Zbirka „Slaven Perović”
sl.3. Jean-Baptiste Monnoyer (ovdje pripisano), *Vaza s cvijećem na postolju*, Zbirka „Slaven Perović”
sl.4. Jean-Baptiste Monnoyer, *Zlatna vaza puna cvijeća*, XVII. stoljeće, Château de Versailles

1 Upravo su u tijeku dogovori s Državnim arhivom u Zadru oko darivanja skoro čitave zbirke.
2 Crni *crayon* i gvaš na tankome bijelom papiru, 136 x 107 mm, potpisa nema, inv. br. SP20240122. Crni *crayon* i gvaš na tankome bijelom papiru, 130 x 102 mm, potpisa nema, inv. br. SP20240123. Crni *crayon* i gvaš na tankome bijelom papiru, 82 x 125 mm, potpisa nema; rukopisom *crayonom* d. l.: nečitko/nečitko, inv. br. SP20240124.
3 Smeđa tinta perom, laviranje ki-stom, 106 x 157 mm, potpisa nema, inv. br. SP20220125.
4 Smeđa tinta, plavo laviranje na svijetlome tanjem papiru naljepljenom na malo deblji, vodeni znak na papiru, 108 x 169 mm, potpisa nema, inv. br. SP20240413.
5 Ugljen, 206 x 231 mm, potpisa nema, inv. br. SP20220416.
6 Ugljen, 248 x 318 mm, potpisa nema, inv. br. SP20210319.

Odrastajući u kući u kojoj je bilo filatelističkih, numizmatičkih, filumenijskih i inih zbirki, i sâm sam od malih nogu počeo sakupljati. U djetinjstvu špekule, kukce i autiče, a danas crteže koje od 2007. godine kupujem na eBayu. Radi se o zbirci od više od pet stotina, uglavnom francuskih, crteža i (manje) grafika iz XIX. stoljeća. U zbirci čuvam i nekoliko Flamanaca, Švicaraca, Belgijaca, Amerikanaca, jednoga Lužičkoga Srbina, jedan crtež s područja Carske Rusije, po jednoga Španjolca i Austrijanca i nekoliko Talijana. U zbirci su također zastupljeni crteži i grafike nastali u XVII. i XVIII. stoljeću, ali su u manjini.¹
Crteže *Zlatna vaza puna cvijeća*, *Zlatna vaza s ukrasnim slakom* i *Vaza s cvijećem na postolju*² (sl.1., 2. i 3.) kupio sam u siječnju 2024. godine kao *Stari crteži, vodene boje* i „*crayon*”, i povezoao ih vrlo brzo sa Jean-Baptistom Monnoyerom.
Kupio sam crtež *Djevojka leži, iznad nje momak kleči na lijevom koljenu, čempres, pinija*³, vjerujem djelo Horacea Verneta, u siječnju 2022. godine kao *Lavirani crtež tintom, XVII./XVIII. stoljeće, mitološki prizor, Italija?* (sl.5.). Crtež *Par orijentalaca, šest likova, devet nogu i jedno*

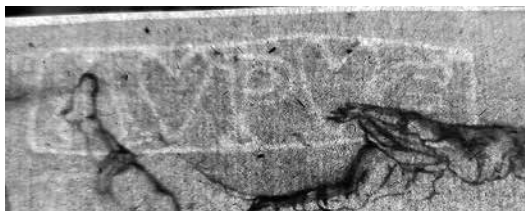

*stopalo*⁴, za koji smatram da ga je nacrtao Théodore Gericault, kupio sam u travnju 2024. godine kao *Stari crtež, Sjevernjačka škola oko 1700., studije likova* (sl.7.). Crtež *Prima idea za Bataille de Nancy*,⁵ kojemu je, držim, crtač Eugène Delacroix, kupio sam u travnju 2022. godine kao *Skupina naoružanih konjanika, crtež XIX., anoniman; povrat odbijamo*. (sl.12.). Kupio sam crtež *Starica za stolom (Elisabeth Garcin?)*,⁶ za koji smatram da ga je nacrtao Vincent van Gogh, u

ožujku 2021. godine. Jedna ga je galerija s Île-de-Francea ponudila na prodaju kao: *Juha – star, izvoran crtež bez potpisa* (sl.18.). Za nadmetanja nisam dovoljno podignuo cijenu, pa me je netko nadmašio. Nakon nekog vremena, kao i ostalim nadmetateljima, stigla mi je obavijest od eBaya: *Svatko zaslužuje drugu priliku!* Kupac je odustao od kupovine, pa se crtež ponovno prodavao.

Jean-Baptiste Monnoyer rodio se u Lilleu 19. srpnja 1634., a umro u Londonu 16. veljače 1699. godine. Kako je Lille tada bio flamanski grad, učenje je započeo u Antwerpenu, gdje je na njega najviše utjecao Davidz. de Heem (1606.–1684.). Nakon što se okušao u povijesnome slikarstvu, odlučio se za slikanje cvijeća i voća, čime je postigao velik uspjeh. Otputovao je u Pariz oko 1655. godine, gdje je radio na ukrašavanju palače Lambert, palače Lauzun, a radio je i u Vaux-le-Vicomteu. Prvi kraljevski slikar Charles Le Brun (1619.–1690.) davao mu je posla (strogo ga pritom nadzirajući) u mnogim kraljevskim palačama, poput Vincennesa, St-Clouda, Versaillesa, Grand Trianona, Marlyja. Uspjeh mu je otvorio vrata Akademije, na kojoj je postao savjetnikom 14. travnja 1663. godine. Na *Salonu* je izlagao samo jednom – 1673. godine pod imenom Baptiste. Tadašnji engleski veleposlanik u Parizu lord Montagu pozvao ga je u London, kamo je otputovao oko 1685. godine. Tamo je radio na ukrašavanju kuće Montagu i kraljevske rezidencije (palače Kingston) za kraljicu Mary II. i kraljicu Annu. U Londonu je bio jednako uspješan kao i u Parizu, pa je na kraju tamo proveo posljednjih dvadeset godina svojega života. Dok je živio u Parizu, izrađivao je kartone za Gobelinse. Ponekad je slikao velike mrtve prirode kao dijelove velikih ukrasnih slika. Izradio je i ne-

koliko bakropisa vaza s cvijećem.

Naučio je od flamanskih učitelja slikati bojama koje su izgledale poput emajla. Njegov ukrasni stil bio je pod utjecajem talijanskih predložaka raširenih Europom toga vremena. Umjetnost kakvu je dvor cijenio bile su upravo njegove mrtve prirode, posebice cvijeće. Cvijeće i voće slagao je u raskošne, skoro pompozne kompozicije na kojima je ponekad prikazivao djecu i životinje.⁷

Crtež *Zlatna vaza puna cvijeća* (sl.1.) može se izravno povezati sa slikom *Vase d'or rempli de fleurs* (sl.4.) koja se čuva u Versaillesu, a nalazi se u sobi belgijske kraljice. I crtež *Zlatna vaza s ukrasnim slakom* može se izravno povezati s jednom slikom iz Versaillesa, a to je *Vase d'or avec des volubilis*.⁸ Obratio sam se kolegama iz Versaillesa poslavši im slike svojih crteža (sl.1., 2. i 3.). Élodie Vaysse, kustosica za baštinu – slikarstvo XVI. i XVII. stoljeća u Châteauu de Versaillesu – upozorila me da su crteži cvijeća toga razdoblja izuzetno rijetki (što sam već i sam primijetio) i da se čuva samo jedan mogući Monnoyerov crtež, i to u Ermitažu.⁹ Potražio sam ga, i shvatio da je pokraj atribucije sasvim opravdano stavljen upitnik jer je crtež, sva je prilika, djelo Jana van Huysuma (1682.–1749.) koji je vaze s cvijećem uvijek prikazivao gledajući ih odozgo. Monnoyer pak gleda vaze odozdo. Tako bi ova tri majstorska crteža cvijeća u vazama za sada bila jedini uvid u način rada i nastanak slika Jean-Baptistea Monnoyera.

Horace Vernet rodio se u Louvreu u Parizu 30. lipnja 1789., a umro je u istome gradu 17. siječnja 1863. godine. Obitelj je protjerala iz Louvrea revolucionarna vojska. Poput oca Carlea (1758.–1836.) od rana je djetinjstva pokazivao izuzetnu nadarenost. Iako je obitelj bila sklona kraljevstvu, on se lako priklonio Carstvu, da bi kasnije slikao i za Charlesa X. Bio je ravnateljem Académie de France u Rimu od 1828. do 1834., kada ga je zamijenio Ingres. Vratio se u Francusku, gdje ga je Louis-Philippe zaposlio na slikanju divovskih povijesnih kompozicija

sl.5. Djevojka leži, iznad nje momak kleči na lijevom koljenu, čempres, pinija, Zbirka „Slaven Perović“

sl.6. Horace Vernet, *Studija tjelesa*, XIX. stoljeće, Dražbovaonica Tajan

sl.7. Théodore Gericault (ovdje pripisano), *Par orijentalaca, šest likova, devet nogu i jedno stopalo*, Zbirka „Slaven Perović“

sl.8. Vodeni žig, detalj slike 7.

sl.9. Théodore Gericault, *Studije likova po antici*, Louvre

sl.10. Théodore Gericault, *Studije kompozicija po antici*, Louvre

sl.11. Théodore Gericault, *Studije likova i kompozicija po antici*, Louvre

7 Emmanuel Bénézit, 2006., IX. dio, str.1186. i 1187.

8 *Zlatna vaza puna cvijeća*, inv. br. MV7228 i *Zlatna vaza s ukrasnim slakom*, inv. br. MV7230. Naravno, imena crteža prilagodio sam već navedenim imenima ulja iz Versaillesa.

9 <https://www.hermitagemuseum.org/wps/portal/hermitage/digital-collection/02.+drawings/314989>

10 Emmanuel Bénézit, 2006., XIV. dio, str. 211.–213.

sl.12. Eugène Delacroix (ovdje pripisano), *Prima idea za Bataille de Nancy (recto)*, 1828./1829., Zbirka „Slaven Perović“

sl.13. Eugène Delacroix, *Bataille de Nancy*, 1828./1829.

sl.14. Eugène Delacroix (ovdje pripisano), *Prima idea za Bataille de Nancy (verso)*, 1828./1829., Zbirka „Slaven Perović“

sl.15. Eugène Delacroix, *Rukopisne bilješke*, Louvre

11 <https://www.invaluable.com/auction-lot/horace-vernet-paris-1789-1863-22-c-e3d48edab3>

12 Slaven Perović: *Théodore Géricault: Okovani Prometej kojega oslobađa Heraklo sa skicama i poprsje žene koja se drži za glavu i Bosonoga djevojčica koja sjedi – dvostrani crtež iz Muzeja Mimara*, Studije Muzeja Mimara 34, Zagreb, 2009.

13 Zamolio sam jednu kolegicu u Parizu, s kojom godinama surađujem i pridonosim instituciji u kojoj radi, da mi provjeri Germainov Basinov catalogue raisonné i vidi pojavljuje li se ovaj vodeni žig na papirima koje je Géricault koristio, ali se oglušila. A u Muzeju Mimari je knjižnica zatvorena radi obnove nakon potresa!

14 *Etudes de figures d'après l'antique*, RF 6072, 12, *Etudes de compositions d'après l'antique*, RF 6072, 8 i *Etudes de figures et de compositions d'après l'antique*, RF 6072, 4. (*Studije likova po antici*, *Studije kompozicija po antici* i *Studije likova i kompozicija po antici*).

15 Wheelock Whitney: Géricault in Italy, Yale University Press, New Haven and London, 1977., str. 10.

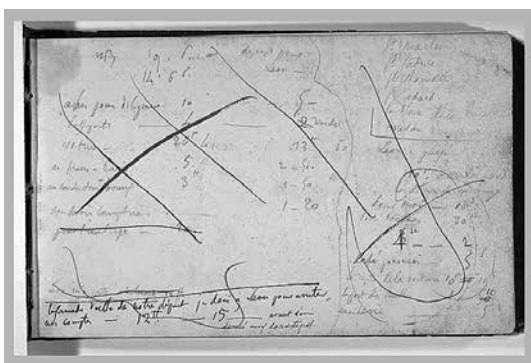
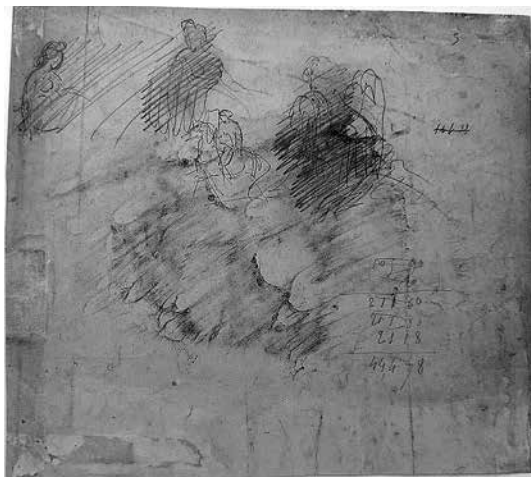
Zanimljivo je napomenuti kako je Whitney pišući o Géricaultovoj slici *Stočni sajam* iz Fogg Art Museuma i dokazujući da je nadahnuće za nju dobio u Rimu naveo dva istoimena crteža upravo tada nastala – *Rimski mesar nosi tele* (Ecole nationale supérieure des Beaux-Arts), a prevideo da je na crtežu iz Kunsthusa u Zürichu *Dvije studije po antičkim kipovima* na desnoj od studija s lista prikazan upravo čovjek koji na isti takav način nosi tele. – Whitney, 1977., str. 37., 76. i 77.

16 *Crnac na konju, događaj iz kolonijalnoga rata; Krajolik s ribarima; Studija krajolika*.

17 Louis-Antoine Prat : *Le dessin français au XIXe siècle*, Musée du Louvre, Paris, 2011., str. 138. i 139.

18 Charles X. (9. listopada 1757. – 6. studenoga 1836.) bio je kraljem Francuske i Navarre od 1824. do 1830. godine. Bio je unuk kralja Ljudevita XV. i mlađi brat kraljeva Ljudevita XVI. i Ljudevita XVIII.

Naišao sam i na podatak (bez navedenog izvora) da je upravo kralj naručio sliku.

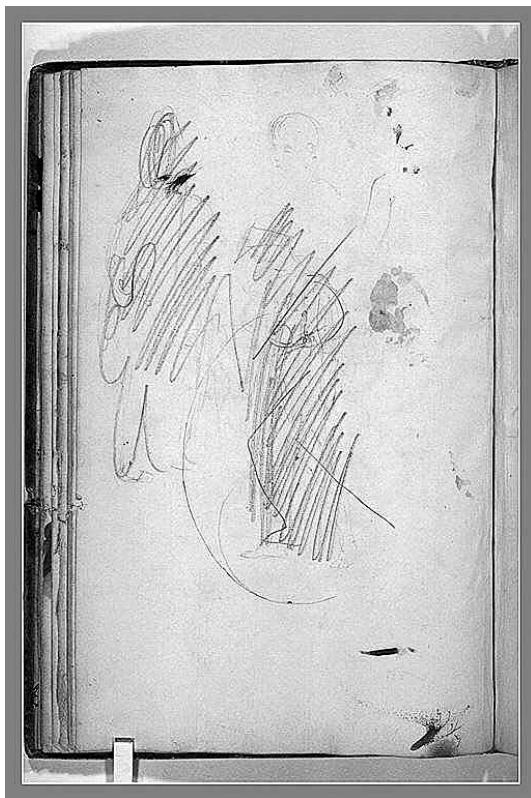

u Versaillesu.¹⁰ Iako je time stekao slavu, ipak je u sebi nosio i tragove romantizma, pa je tako nastala poznata slika *Mazeppa* iz Muzeja Calvet u Avignonu, u kojoj sam u *Informatici Museologi* već pisao. Kao što je naslikao *Mazeppu*, vjerujem da je u duhu romantizma nacrtao i crtež *Djevojka leži, iznad nje momak kleči na lijevom koljenu, čempres, pinija* (sl.5.), a koji je, sudeći prema prikazanim čempresima i pinijama, mogao nastati za njegova boravka u Rimu. Tako bi se možda moglo raditi o smrti Manon Lascaut ili Atale ili o završetku kakve tada tamo poznate tužne ljubavne priče. Drazbovaonica Tajan nudila je na prodaju jedan njegov potpisani crtež – *Studiju tjelesa*¹¹ (sl.6.). Crtajući ga, koristio je tehniku istovjetnu onoj s crteža *Djevojka leži, iznad nje momak kleči na lijevom koljenu, čempres, pinija*. Na oba crteža povlači sjenčanjem brojne poteze poput dugih zarez, da bi ponekad preko njih prešao laviranjem. Lica su tek naznačena, a promjene zamišljenih položaja pratimo preko ponavljanih obruba. I spontana, nesvjesna šaranja ispod obaju prizora ukazuju na jednaku, slično živčanu ruku.

Théodore Géricault rođen je u Rouenu 26. rujna 1791., a umro je u Parizu 26. siječnja 1824. godine. Kako se u Muzeju Mimara čuva Géricaultov crtež nastao u Rimu 1816. ili 1817. godine, tako sam to razdoblje njegova života jako dobro proučio te napisao rad o Mimarinu crtežu i o umjetnikovu boravku u Rimu.¹² Stoga ne bih ponavljao već napisano. Čim sam ugledao crtež *Par orijentalaca, šest likova, devet nogu i jedno stopalo* (sl.

7), koji se prodavao kao „Ecole du Nord“ – *Sjevernjačka škola*, znao sam da se radi upravo o Géricaultu i upravo o spomenutim godinama jer sam u literaturi već nailazio na crteže iz crtanke lavirane plavim. Vodeni žig papira na kojemu je crtež nastao sastoji se od tri slova i dva srca među njima: A(?♥P♥G (ili E?))¹³ (sl.8.). U Louvreu se čuvaju crteži iz crtanki koje je sa sobom nosio i u koje je bilježio sve što mu je moglo koristiti u budućem stvaralaštvu. Obično je na jednom listu nacrtano nekoliko likova ili nekoliko skupina likova, konja, antičkoga namještaja, oružja, obuće (sl.9., 10. i 11.).¹⁴ Vrlo često to su bili crteži nastali u tehnici laviranja smeđe tinte, ali je u Rimu rado koristio i plavo laviranje, što se vidi na crtežu *Vue de Tivoli* iz 1816./1817. godine, gdje je koristio smeđu tintu i smeđe laviranje koje je dovršio plavim vodenom bojom.¹⁵ Godinu je dana kasnije nastao crtež iz privatne zbirke *Noir à cheval, épisode de la guerre coloniale*, laviran plavom vodenom bojom. Godine 1818. ili 1819. nastali su i crteži *Paysage au pêcheurs* iz Harvard Art Museuma i *Étude de paysage*¹⁶ iz Metropolitana, na kojima je koristio plavu vodenu boju.¹⁷

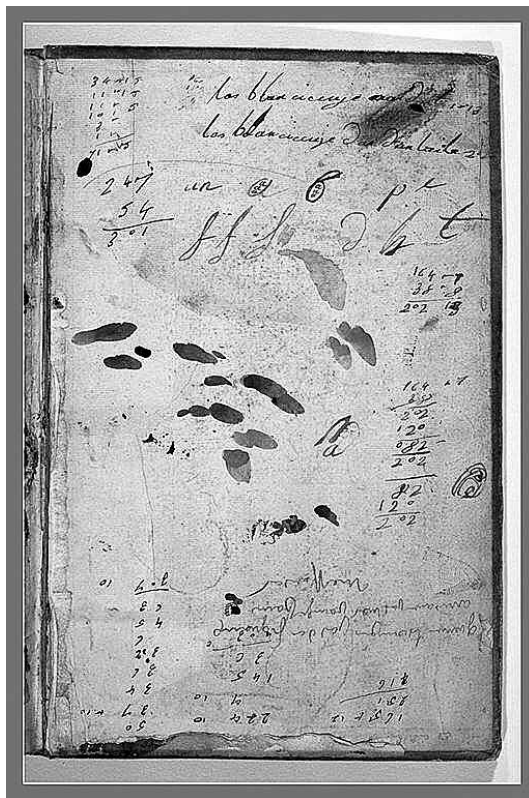
Crtež za koji smatram da je Delacroixov (sl.12.) nastao je kao, predmnijevam, *prima idea* za njegovo veliko ulje na platnu *Bataille de Nancy* (sl.13.), koje je nastajalo od 1829. do 1833. godine. Sliku je naručilo Ministarstvo unutarnjih poslova 1828. godine za Nancy, u očekivanju posjeta francuskoga kralja Karla X.¹⁸ To je bila prva državna narudžba povjerena Delacroixu, službeno potvrđujući njegov položaj među najboljim slikarima. Čuva

se u Musée des Beaux-Arts de Nancy pod inventarnim brojem 177. Visine je 237 cm, a širine 356 cm. Na slici je prikazana slavna bitka kojom je završen rat koji je Burgundija nametnula Lotaringiji 1474. godine. Karlo Smjelji¹⁹, burgundski vojvoda, želio je ujediniti svoje zemlje Flandriju i Burgundiju. Odlučio je zauzeti Lotaringiju, ali je poginuo u bitci 5. siječnja 1477. godine od koplja viteza de Bauzémonta, koji je bio gospodarem Saint-Diéa.

Kako možemo saznati na stranicama Musée des Beaux-Arts de Nancy, Delacroix nije otišao u Nancy proučiti stvarno mjesto sukoba. Za prikaz mjesta bitke nadahnuli su ga Grosova slika *Napoleon na bojišnici kod Eylaua*, grafike koje su prikazivale bitku i roman Waltera Scotta *Karlo Smjelji*²⁰, kojemu dugujemo užareno nebo koje odražava dramatičnost događaja.²¹ Sam nadnevak događaja (5. siječnja 1477. godine) i opis krajolika u Scottovu romanu uvjetovali su prikaz snježnoga ledenog krajolika.²² Na slici vidimo viteza od Bauzémonta koji cilja kopljem Karla Smjeloga, dok je René II., lotarinški vojvoda, prikazan s desne strane, istaknut, na svijetlome konju koji je podignuo prednju lijevu nogu. Dalje od njega još je jedan vitez u oklopu na smeđem konju. Na slici se već zbilo skoro sve što se zbiti trebalo. Karlov je kraj tu, bitka je dobivena, a povijesne posljedice dalekosežne.

Na mojemu pak crtežu glavni događaj još nije ni započeo. Nebo je prijetelo kao i na platnu. Za razliku od pjesništva koje se na slici uspinje prema Renéu, na crtežu se konjanništvo spušta prema dolini. Bauzémont, središnji lik, prikazan je na konju koji je u žustrome pokretu. U ruci mu je sudbonosno koplje zbog kojega će do

kraja života duševno patiti. Koplje je usmjereno k nebu jer još nema protivnika. René je na konju koji podiže lijevu prednju nogu. Prepoznatljivi su i vitez s naznakom kacige iznad glave i njegov konj, koji su na slici lijevo od Renéa. Crtež je svjež, jak, lako i brzo napravljen. Delacroix se još nije odlučio za položaj u kojemu će Karlo stradati, pa on nije ni prikazan. Zato mislim da bi ovo mogla biti *prima idea*.

Na poledini je crteža nekoliko Delacroixovih skica ženskih likova išaranih cik-cak potezima i jedna skica konjanika koju nije išarao (sl.14.). Tu je i računao pišući brojeve na sebi svojstven način. Prilažem za usporedbu tri lista koja se čuvaju u Louvreu (sl.15, 16. i 17.)²³.

U Louvreu i Nancyju čuvaju se razrađene studije za *Bataille de Nancy*. Crtež iz Louvrea bliži je mojemu iako je i tu Delacroix već poodmakao u razrađivanju zamisli.²⁴ Crtež koji se čuva u Nancyju smireno je razvijanje dijelova umjetnikove ideje.

Nakon Delacroixove smrti bila je organizirana dražba njegove radionice 1864. godine. Bilo je ponuđeno na prodaju devet studija za *Bataille de Nancy*. Osim spomenutih u Louvreu i u Nancyju, jedna skica u ulju i tri crteža čuvaju se u Ny Carlsberg Glyptotek u Kopenhagenu. Jedan se crtež čuva u Musée des Beaux-Arts de Dijon.²⁵ Za sada sam ih uspio smjestiti sedam. Moj bi crtež mogao biti jedna od spomenutih devet studija, tj. jedna od dviju koje nedostaju.

Predmnijevam da je slikarski crtež *Starica* (Elisabeth Garcin?) za *stolom* (sl.18.) nastao tijekom veljače 1888. godine, kada se Vincent van Gogh doselio u Arles, u ho-

sl.16. Eugène Delacroix, *Dva išarana obrisa*, Louvre

sl.17. Eugène Delacroix, *Rukopisne bilješke i računske operacije*, Louvre

19 Charles le Téméraire.

20 Walter Scott: *Charles le Téméraire*, Pariz, Furne-Pagnerre-Perrotin, 1860., str. 161.-165.

21 <https://www.museesgrandest.org/les-collections/la-bataille-de-nancy/>

Sébastien Allard and Côme Fabre with contributions by Dominique de Font-Réaulx, Michèle Hannonosh, Mehdi Korchane, and Asher Miller: *Delacroix*, The Metropolitan Museum of Art, New York, Yale University Press, New Haven and London, 2018.

22 „Ce fut le 1er (sic!) janvier 1477, avant l'aurore, (...) La matinée était extrêmement froide. La terre était couverte d'une neige en partie fondue par un dégel qui avait eu lieu pendant deux jours, et tout à coup changée en glace pendant la nuit par une forte gelée. Tout était sombre autour d'eux.”

To se zbilo 1. (sic!) siječnja 1477., pred zoru, (...) Jutro je bilo izuzetno hladno. Zemlja je bila prekrivena snijegom, djelomično rastopljenim jer je prije dva dana zatopilo, da bi se preko noći odjedanput sledilo. Oko njih bilo je sve mračno. – Walter Scott, Pariz, 1860., str. 161.

„La faible clarté d'une lune d'hiver sur son déclin, se mêlant aux premiers rayons de l'aurore, (...)”

Slabo svjetlo zimskoga mjeseca na zalasku miješalo se s prvim zrakama zore. – Isto, str. 162.

„Une lumière vive et rougeâtre se montrant à la suite de la marche des Suisses dans le camp, et faisant honte à la pâle-lueur d'un matin d'hiver (...)”

Ukazalo se svjetlo, živo i crvenkasto nakon ulaska Švicaraca u tabor, posramljujući bljedilo zimskoga jutra (...). – Isto, str. 464.

23 *Annotations manuscrites* RF 9148, 37, *Deux silhouettes naturées, têtes et bras* RF 9146, 47 i *Notes manuscrites, et opérations de calcul* RF 9146, 91. (*Rukopisne bilješke, Dva išarana obrisa, Rukopisne bilješke i računske operacije*).

24 https://art.rmngp.fr/fr/library/artworks/eugene-delacroix_la-bataille-de-nancy-mort-du-duc-de-bourgogne-charles-le-temeraire_mine-de-plomb_rehauts-de-blanc

25 http://mba-collections.dijon.fr/ow4/mba/rechsimple.jsp?n=sd_x_q0&p=2&e=&mod=

26 <https://www.ambroiseduchemin.com/oeuvre/eugene-delacroix-scene-de-bataille>

sl.18. Vincent van Gogh (ovdje pripisano), *Starica (Elisabeth Garcin?) za stolom*, 1888., Zbirka „Slaven Perović“

sl.19. Vincent van Gogh, *Stara žena iz Arlesa (Elisabeth Garcin?)*, 1888. ulje na plait, 58 cm x 42 cm
Credits: Van Gogh Museum, Amsterdam (Vincent van Gogh Foundation)

sl.20. Detalji 17. i 19.

Mislim da je moj crtež prethodio studiji *Stare žene iz Arlesa* i da se na njemu radi o istoj osobi. Slikajući ulje, van Gogh je ponavljao poteze koje je već bio nanio na papir, što se vidi na nosnicama, bradi, oko usta, na obrvama (sl.20.). Starica u ruci drži žlicu poput one s Vincentova crteža *Likovi na plaži i pladanj; zdjela i žlica* (sl.21.), koji je nastao 1890. godine.²⁸

Nije naodmet spomenuti ni ulje na platnu *Autoportret kao slikar*²⁹, nastalo 1887./1888. godine, a koje se čuva u Van Gogh Museum u Amsterdamu. Na licu se, kao i na ruci, ponavljaju potezi slični onima na crtežu starice (sl.22.).

Crtaž *Prima idea za Bataille de Nancy* poslao sam na prosudbu u Musée National Eugène-Delacroix, te očekujem potvrdu svoje atribucije.

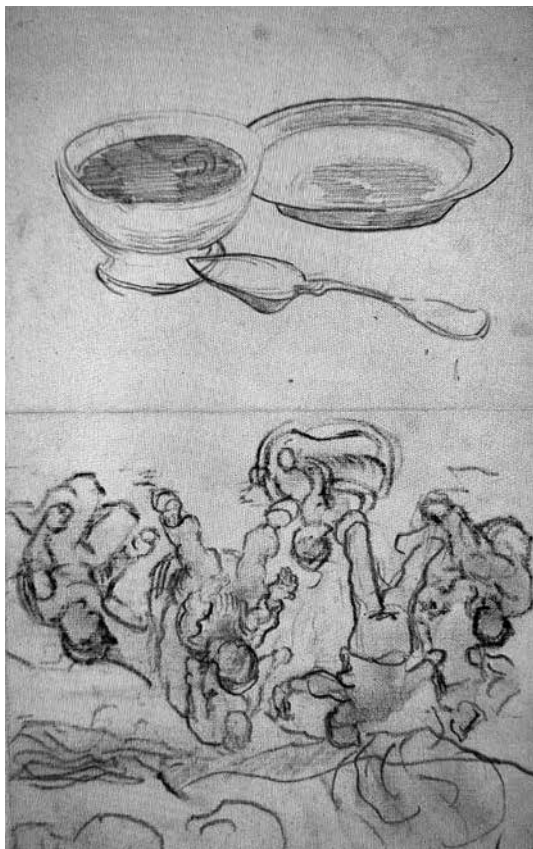
Pokušavam prodrijeti crtežom *Starica (Elisabeth Garcin?) za stolom* do *Komisije za Van Gogha*, ali su se ove godine stvari jako zakomplicirale. Pojedinci se više ne mogu obratiti izravno Komisiji. Komisija sada daje ateste određenim institucijama koje ispunjavaju propi-

tel Carrel. Tada je naslikao nekoliko studija, među kojima je i *Stara žena iz Arlesa (Elisabeth Garcin?)* (sl.19.). Vlasnici hotela bili su Albert Carrel i Cathérine Carrel-Garcin. Majka vlasnice prije kratkog je vremena obudovjela, pa se pretpostavlja kako je *Stara žena iz Arlesa* upravo Elisabeth Garcin, punica vlasnika hotela. Crni rubac na glavi znak je tamošnje korote.²⁷

²⁷ <https://www.vangoghmuseum.nl/en/collection/S0145V1962>

²⁸ <https://www.vangoghmuseum.nl/en/collection/doi99V1971r#details>

²⁹ <https://www.vangoghmuseum.nl/en/collection/S0022V1962>

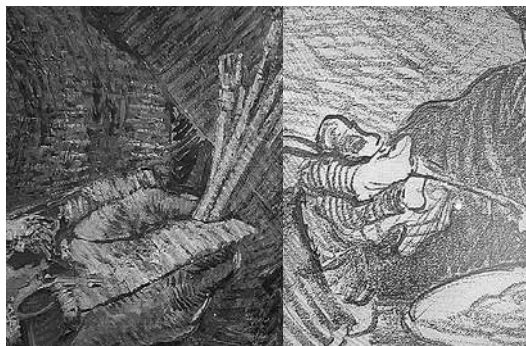
sane uvjete, a zatim te institucije postaju filter kroz koji brojni crteži pripisani Vincentu moraju proći.³⁰ Od jedne sam od najuglednijih dražbovaonica nekidan dobio iz Amsterdama ovakav odgovor: „Hvala puno na slikama i detaljnom objašnjenju. Razgovarali smo o vašem podnesku sa svojim stručnjakom. Nažalost, bez potpisa i odgovarajućeg podrijetla za nas je prerizično nastaviti.” Fotografiju autora crtača koji drži crtež u ruci, srećom, nisu tražili. Prerizično je prosljediti crtež Komisiji? Mislim da se Vincent okreće u grobu. A ja ću i dalje svakako nastojati doprijeti do Komisije.

Moram ovom prilikom još jednom napomenuti da je knjižnica Muzeja Mimara zapakirana radi obnove muzeja, pa nisam bio u mogućnosti koristiti knjižničku građu. To mi posebno teško pada kada se radi o Gericaultu. Naime, u jednom od izdanja koja se u knjižnici čuvaju objavljen je članak o listu iz njegove crtanke laviranom plavim akvarelom. Kako stvari stoje, morat ću se strpjeti koju godinu kako bih ga našao. A i novim naraštajima treba ostaviti posla.

Primljeno. 25. rujna 2024.
Lektorirala Alisa Kichl

LITERATURA

1. Sébastien Allard and Côme Fabre with contributions by Dominique de Font-Réaulx, Michèle Alain Amiel, Jean Leymaire et al.: *Van Gogh à Arles: Dessins 1888-1889, Documents Originaux - Photographies*, Actes Sud, Fondation Vincent Van Gogh - Arles, 2003.

sl.21. Vincent van Gogh, *Likovi na plaži i pladanj; zdjela i žlica*, 1890.

sl.22. Detalji 1. i 19.

2. Hannoosh, Mehdi Korchane, and Asher Miller: *Delacroix*, The Metropolitan Museum of Art, New York, Yale University Press, New Haven and London, 2018
3. Emmanuel Bénézit: *Dictionary of artists*, Librairie Gründ, Pariz, 2006.
4. Paolo Lecaldano: *Tout l'œuvre peint de van Gogh / 1888-1890*, Flammarion, Pariz, 1971.
5. Slaven Perović: *Théodore Gericault: Okovani Prometej kojega oslobađa Heraklo sa skicama i poprsje žene koja se drži za glavu i Bosonoga djevojčica koja sjedi – dvostrani crtež iz Muzeja Mimara*, Studije Muzeja Mimara 34, Zagreb, 2009.
6. Louis-Antoine Prat: *Le dessin français au XIXe siècle*, Musée du Louvre, Pariz, 2011.
7. Jean-Maurice Rouquette, Ronald Pickvance: *Van Gogh et Arles, Exposition du centenaire*, Arles Développement, Arles, 1989
8. Walter Scott: *Charles le Téméraire*, Pariz, Furne-Pagnerre-Perrotin, 1860.
9. Wheelock Whitney: *Gericault in Italy*, Yale University Press, New Haven and London, 1977.

JEAN-BAPTISTE MONNOYER, HORACE VERNET, THÉODORE GERICAULT, EUGÈNE DELACROIX, VINCENT VAN GOGH - PROPOSALS FOR THE ATTRIBUTION OF SOME WORKS FROM A PRIVATE COLLECTION MEANT FOR THE STATE ARCHIVES IN ZADAR

The author, who is donating his collection of drawings and prints to the State Archives in Zadar, in this paper ascribes seven unsigned and unattributed drawings to five drawers: to Jean-Baptiste Monnoyer, Horace Vernet, Théodore Gericault, Eugène Delacroix and Vincent van Gogh. In Versailles three flower drawings were greeted with much excitement, two of them being directly connected with their oil paintings by Jean-Baptiste Monnoyer, *Gold Vase Full of Flowers* and *Gold Vase with Morning Glory*. These three drawings might also be the only known drawings by this artist. The attribution to Vernet is supported by one signed drawing of his done in exactly the same technique. The Gericault drawing *A pair of Orientals, six figures, nine legs and one foot* is compared with drawings from his drawing pads that are kept in the Louvre. As for the drawing of Delacroix, the author is of the opinion that it was the first idea for the “Battle of Nancy” while the back of the sheet with crossed out contours and numbers corresponds to the backs of drawings from the Louvre supplied. The painterly drawing *Old Woman (Elisabeth Garcin?) at Table* is ascribed to Vincent van Gogh as a probable forerunner of *Old Woman of Arles (Elisabeth Garcin?)*, which Vincent did in oils in 1888.

30 Muzej Van Gogh više neće prihvaćati zabtjeve za provjeru autentičnosti izravno ili pojedinačnih članova javnosti. Postupak provjere autentičnosti dostupan je samo akreditiranim trgovcima umjetninama i aukcijskim kućama. Stoga se od građana traži da kontaktiraju ovlaštenog trgovca umjetninama ili aukcijsku kuću.

Popis akreditiranih trgovaca umjetninama ili dražbovaonica nije dostupan javnosti.

<https://www.vangoghmuseum.nl/en/about/knowledge-and-research/autenticity>